

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 14. novembra 2018*

„Predhodno odločanje – Direktiva 2009/72/ES – Člen 3(2), (6) in (15) ter člen 36(f) – Notranji trg električne energije – Hipotetična narava vprašanj za predhodno odločanje – Nedopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe“

V zadevi C-238/17,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Vilniaus miesto apylinkės teismas (okrajno sodišče v Vilni, Litva) z odločbo z dne 11. aprila 2017, ki je na Sodišče prispela 9. maja 2017, v postopku

UAB „Renerga“

proti

AB „Energijos skirstymo operatorius“,

AB „Lietuvos energijos gamyba“,

ob udeležbi

UAB „BALTPOOL“,

Lietuvos Respublikos Vyriausybė,

Achema AB,

Achemos Grupė UAB,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi M. Vilaras, predsednik četrtega senata v funkciji predsednika tretjega senata, J. Malenovský (poročevalec), L. Bay Larsen, M. Safjan, in D. Šváby, sodniki,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodni tajnik: M. Aleksejev, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 3. maja 2018,

* Jezik postopka: litovščina.

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za UAB „Renerga“, ki so jo sprva zastopali V. Radvila, K. Pabijanskas in G. Balčiūnas, advokatas, C. Malamataris, dikigoros, A. Wilhelm, Rechtsanwalt, E. Righini, avvocato, ter C. Cluzel, avocat, nato V. Radvila, K. Pabijanskas in G. Balčiūnas, advokatas, E. Righini, avvocato, ter C. Cluzel, avocat,
- za AB „Energijos skirstymo operatorius“ in AB „Lietuvos energijos gamyba“ A. Žindul, advokatas,
- za UAB „BALTPOOL“ A. Smaliukas in E. Junčienė, agenta,
- za Achemos Grupė UAB G. Balčiūnas, advokatas,
- za litovsko vlado D. Kriaučiūnas in R. Dzikovič, agenta,
- za Evropsko komisijo O. Beynet, Y. G. Marinova, A. Steiblytė in J. Jokubauskaitė, agentke,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi dne 12. julija 2018
izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 3(2), (6) in (15) ter člena 36(f) Direktive 2009/72/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 2003/54/ES (UL 2009, L 211, str. 55).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo UAB „Renerga“ ter družbama AB „Energijos skirstymo operatorius“ in AB „Lietuvos energijos gamyba“ glede plačila zamudnih obresti zaradi zamude pri plačilu nadomestila družbi Renerga za javne storitve.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 46 in 50 Direktive 2009/72 je navedeno:
 - „(46) Spoštovanje obveznosti javnih storitev je osnovna zahteva te direktive in pomembno je, da ta direktiva določa skupne minimalne standarde, ki jih spoštujejo vse države članice, pri čemer so upoštevani cilji glede skupnega varstva, zanesljivosti oskrbe, varstva okolja in enakovrednih ravni konkurenčnosti v vseh državah članicah. Pomembno je, da je mogoče obveznosti javnih storitev razlagati na nacionalni osnovi ob upoštevanju nacionalnih okoliščin in v skladu z zakonodajo Skupnosti.
- [...]
- (50) Zahteve glede javnih storitev, vključno z univerzalnimi storitvami, in skupne minimalne standarde, ki izhajajo iz njih, je treba nadalje okrepiti ter tako zagotoviti, da konkurenca in pravične cene koristijo vsem potrošnikom, zlasti ranljivim. Zahteve glede javnih storitev bi bilo treba opredeliti na nacionalni ravni, pri čemer se upoštevajo nacionalne okoliščine; države članice bi morale spoštovati zakonodajo Skupnosti. [...]“

4 Člen 3(2), (6) in (15) te direktive določa:

„2. Ob popolnem upoštevanju ustreznih določb Pogodbe [ES], zlasti člena 86 Pogodbe [ES], lahko države članice v splošnem gospodarskem interesu naložijo podjetjem, ki delujejo v elektroenergetskem sektorju, obveznosti javnih storitev, ki se lahko nanašajo na zanesljivost, vključno z zanesljivostjo oskrbe, na rednost, kakovost in ceno oskrbe in na varovanje okolja, ki vključuje učinkovito rabo energije, energije iz obnovljivih virov in varstvo podnebja. Take obveznosti so jasno določene, pregledne, nediskriminatorne in preverljive ter elektroenergetskim podjetjem v Skupnosti zagotavljajo enak dostop do nacionalnih potrošnikov. V zvezi z zanesljivostjo oskrbe, učinkovito rabo energije/uravnavanjem povpraševanja in za uresničitev okoljskih ciljev ter ciljev v zvezi z energijo iz obnovljivih virov, navedenih v tem odstavku, lahko države članice uvedejo dolgoročno načrtovanje in pri tem upoštevajo možnost želje tretjih strani za dostop do sistema.

[...]

6. Finančna nadomestila, druge oblike odškodnine ali izključne pravice, ki jih država članica dodeli za izpolnjevanje obveznosti iz odstavkov 2 in 3, se zagotovijo na nediskriminatoren in pregleden način.

[...]

15. Države članice pri izvajanju te direktive obveščajo Komisijo o vseh ukrepih, ki jih sprejmejo za izpolnitev univerzalnih storitev in obveznosti javnih storitev, vključno z varstvom potrošnikov in okolja, ter o njihovem možnem vplivu na nacionalno in mednarodno konkurenco, ne glede na to, ali je zaradi takšnih ukrepov potrebno odstopanje od te direktive ali ne. Komisijo nato vsaki dve leti obveščajo o kakršnih koli spremembah takšnih ukrepov, ne glede na to, ali je zaradi tega potrebno odstopanje od te direktive ali ne.“

5 Člen 36(f) navedene direktive določa:

„Pri opravljanju regulativnih nalog, določenih v tej direktivi, regulativni organ v okviru svojih nalog in pooblastil, opredeljenih v členu 37, ter po potrebi v tesnem posvetovanju z drugimi ustreznimi nacionalnimi organi, tudi z organi, pristojnimi za konkurenco, in brez poseganja v njihove pristojnosti sprejme vse razumne ukrepe za doseganje naslednjih ciljev:

[...]

(f) zagotavljanje ustreznih spodbud za operaterje sistemov in uporabnike sistemov, kratkoročno in dolgoročno, da bi povečali učinkovitost sistemov in spodbudili povezovanje trgov“.

Litovsko pravo

- 6 Direktiva 2009/72 je bila v litovski pravni red prenesena z Energetikos įstatymas (zakon o energiji), Elektros energetikos įstatymas (zakon o električni energiji) in Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas (zakon o energiji iz obnovljivih virov).
- 7 Litovska vlada je 18. julija 2012 na podlagi zakona o električni energiji sprejela Vyriausybės nutarimas n° 916 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo (uredba vlade št. 916 o odobritvi pravilnika o zagotavljanju javnih storitev v elektroenergetskem sektorju). V skladu s točko 3 te uredbe se „nadomestila za javne storitve“ upravljajo v skladu z okvirom za upravljanje nadomestil za javne storitve, vzpostavljenim z Vyriausybės nutarimas n° 1157 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos

sektorijuje lęšę administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo (uredba vlade št. 1157 o odobritvi pravilnika o upravljanju finančnih nadomestil za javne storitve v elektroenergetskem sektorju) z dne 19. septembra 2012.

- 8 Točka 18.1 uredbe vlade št. 916 določa možnost začasnega zadržanja plačila nadomestila izvajalcem javnih storitev, ki se izplačuje v skladu s postopkom in pogoji, določenimi z uredbo vlade št. 1157, če izvajalec javnih storitev ali z njim povezane osebe v celoti ali delno ne plačujejo finančnih nadomestil za javne storitve, dolgovanih za dejansko porabljeno električno energijo, v skladu s točko 16 zadnjenavedene uredbe.
- 9 Uredba vlade št. 1157 opredeljuje „povezane osebe“ (točka 3, peti odstavek). Ta uredba v točki 26.1 določa, da operater distribucijskega sistema, podjetje, ki opravi nakup, in upravitelj zadržijo plačilo, če izvajalec javnih storitev ali z njim povezane osebe ne plačajo finančnih nadomestil za javne storitve, dolgovanih za dejansko porabljeno električno energijo. V isti določbi so opredeljeni pogoji, pod katerimi je plačevanje mogoče nadaljevati. Točka 26.2 iste uredbe določa, da če se izvajalec javnih storitev umakne iz skupine povezanih oseb, v kateri vsaj ena oseba v celoti ali delno ni plačala finančnih nadomestil za javne storitve, dolgovanih za dejansko porabljeno električno energijo, je treba neporavnana finančna nadomestila za javne storitve temu izvajalcu plačati le, če je oseba, s katero je bil povezan, plačala vsa finančna nadomestila, dolgovana za električno energijo, dejansko porabljeno do umika te osebe iz skupine povezanih oseb.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 10 Družba Renerga upravlja pet elektrarn, ki proizvajajo električno energijo iz obnovljivih energetskih virov. V distribucijsko omrežje dovaja električno energijo, ki jo proizvede. Družba Renerga skupaj z družbo Achema AB in drugimi družbami tvori skupino UAB Achemos Grupė.
- 11 Na podlagi pogodb, sklenjenih 7. januarja in 19. junija 2013 med družbo Renerga in toženima strankama v postopku v glavni stvari, se je družba Renerga zavezala prodati tema toženima strankama, ki sta se v zameno zavezali kupiti in plačati, vso električno energijo, ki jo proizvaja in dovaja v distribucijsko omrežje. Na podlagi teh pogodb je cena, ki jo morata toženi stranki v postopku v glavni stvari plačati družbi Renerga za to električno energijo, sestavljena iz tržne cene električne energije in nadomestila za javne storitve, ki ustreza razliki med fiksno tarifo za električno energijo, ki jo proizvaja družba Renerga v skladu s postopkom in pogoji iz uredb, na eni strani in tržno ceno na drugi.
- 12 Upraviteljica finančnih nadomestil za javne storitve, družba UAB „BALTPOOL“, je 25. februarja 2016 toženi stranki v postopku v glavni stvari obvestila, da je treba v skladu z uredbama vlade št. 916 in 1157 plačilo finančnih nadomestil družbi Renerga za javne storitve v celoti zadržati, dokler družba Achema ali druge z njo povezane osebe v celoti ne plačajo finančnih nadomestil za javne storitve, dolgovanih za dejansko porabljeno električno energijo. Družba BALTPOOL meni, prvič, da družba Achema ni ustrezno izpolnila obveznosti plačila finančnih nadomestil za javne storitve za dejansko porabljeno električno energijo in, drugič, da bi bilo treba družbi Achema in Renerga obravnavati kot povezani osebi, ker naj bi imela skupina Achemos grupė v lasti tako kapital družbe Achema kot nadzorni delež v kapitalu družbe Renerga.
- 13 Družba Energijos skirstymo operatorius je 26. februarja 2016 obvestila družbo Renerga, da je bilo plačilo finančnih nadomestil tej družbi za javne storitve zadržano. Družba Lietuvos energijos gamyba je 8. marca 2016 na družbo Renerga naslovila podobno obvestilo, v katerem je navedla, da je bilo plačilo finančnih nadomestil za javne storitve zadržano za nedoločen čas in da bo prodana električna energija družbi Renerga plačana le po tržni ceni.

- 14 Družba BALTPOOL je z dopisom z dne 10. marca 2016, naslovljenim na družbo Renerga, pojasnila, da je bil 31. januarja 2016 družbi Achema izstavljen račun v skupnem znesku 629.794,15 EUR vključno z davkom na dodano vrednost z določitvijo datuma zapadlosti 24. februarja 2016. Iz predložitvene odločbe je razvidno, da do 25. februarja 2016 družba Achema ni plačala tega računa, zato je bilo treba plačilo finančnih nadomestil za javne storitve družbi Achema in vsem z njo povezanim osebam zadržati.
- 15 Ker toženi stranki iz postopka v glavni stvari nista izpolnili svoje obveznosti plačati družbi Renerga celotno ceno za električno energijo, ki sta jo kupili, zlasti finančna nadomestila za javne storitve, ki so del cene kupljene električne energije, jima je do družbe Renerga nastal dolg v višini 1.248.199,81 EUR.
- 16 Ta dolg je bil poravnán 21. aprila 2016, ko je družba BALTPOOL sprejela odločbi v zvezi s plačilom zadržanih finančnih nadomestil, naslovljeni na toženi stranki v postopku v glavni stvari.
- 17 Družba Renerga je 12. decembra 2016 pri Vilniaus miesto apylinkės teismas (okrožno sodišče v mestu Vilna, Litva) vložila tožbo, pri čemer je predlagala, naj družbama Lietuvos energijos gamyba in Energijos skirstymo operatorius naloži plačilo 9.172,84 EUR oziroma 572,82 EUR odškodnine in zamudnih obresti zaradi zamude pri plačilu finančnih nadomestil za javne storitve na podlagi pogodb o dobavi električne energije, sklenjenih 7. januarja in 19. junija 2013. Družba Renerga je poleg tega predlagala, naj se toženima strankama v postopku v glavni stvari naloži plačilo obresti na ta zneska po 8,05-odstotni letni obrestni meri.
- 18 Ker je Vilniaus miesto apylinkės teismas (okrožno sodišče v mestu Vilna) menilo, da so v zvezi z Direktivo 2009/72 potrebne razjasnitve, je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„(1) Ali je treba cilj ‚zagotavljanj[a] ustreznih spodbud za operaterje sistemov in uporabnike sistemov, kratkoročno in dolgoročno, da bi povečali učinkovitost omrežij in spodbudili povezovanje trgov,‘ določen v členu 36(f) Direktive 2009/72/ES za regulativni organ, ki opravlja regulativne naloge, opredeljene v navedeni direktivi, razumeti in razlagati tako, da prepoveduje nezagotavljanje spodbud (neplačilo nadomestila za javne storitve) ali njihovo omejevanje?

(2) Ker člen 3(2) Direktive 2009/72 določa, da morajo biti obveznosti javnih storitev jasno določene, pregledne, nediskriminatorne in preverljive, člen 3(6) iste direktive pa določa, da je treba finančna nadomestila za izvajalce javnih storitev določiti na nediskriminatoren in pregleden način, je treba pojasniti naslednje:

Ali je treba določbe člena 3(2) in (6) Direktive 2009/72 razlagati tako, da prepovedujejo omejevanje zagotavljanja pobud [izvajalcem javnih storitev], če ti ustrezno izpolnjujejo svoje obveznosti zagotavljanja javnih storitev?

Ali je treba obveznost, določeno v nacionalnem pravu – da se zadrži plačilo finančnega nadomestila, ki ga prejmejo izvajalci javnih storitev ne glede na dejavnosti, v okviru katerih izvajalec zagotavlja javne storitve, in na izpolnjevanje njihovih prevzetih obveznosti, pri čemer je razlog za omejevanje (zadržanje) plačila nadomestila za javne storitve povezan s tem in odvisen od tega, kako uspešno oseba, ki je povezana z izvajalcem javnih storitev (in pri kateri ima nadzorni delež isto podjetje, kot je tisto, ki ima nadzorni delež pri izvajalcu javnih storitev), opravlja dejavnosti in izpolnjuje obveznosti, in sicer pri obračunu finančnih nadomestil za javne storitve za to podjetje glede na porabo – za namene določb člena 3(2) in (6) Direktive 2009/72 šteti za diskriminatorno, nejasno in omejujočo za pošteno konkurenco?

Ali je treba obveznost, določeno v nacionalnem pravu – da se zadrži plačilo finančnega nadomestila, ki ga prejmejo izvajalci javnih storitev, čeprav morajo še naprej v celoti izpolnjevati svoje obveznosti javnih storitev in s tem povezane pogodbene obveznosti do podjetij, ki kupujejo električno energijo – za namene določb člena 3(2) in (6) Direktive 2009/72 obravnavati kot diskriminatorno, nejasno in omejujočo za pošteno konkurenco?

- (3) Ali je v skladu s členom 3(15) Direktive 2009/72, ki določa, da morajo države članice Komisijo vsaki dve leti obveščati o kakršnih koli spremembah ukrepov, sprejetih za izpolnjevanje obveznosti univerzalne storitve in javne storitve, država članica, ki je v nacionalnih zakonodajnih ukrepih določila podlago, pravila in mehanizem za omejevanje nadomestila, ki ga je treba plačati izvajalcem javnih storitev, dolžna Evropsko komisijo obvestiti o takšni novi zakonodaji?
- (4) Ali je to, da država članica v nacionalnem pravu določi podlago, pravila in mehanizem za omejevanje nadomestila, ki ga je treba plačati izvajalcem javnih storitev, v nasprotju s cilji izvajanja Direktive 2009/72 in splošnimi načeli prava Unije (pravna varnost, varstvo legitimnih pričakovanj, sorazmernost, preglednost in nediskriminacija)?“

Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 19 Komisija izpodbija dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe, ker zahtevana razlaga prava Unije ni koristna za rešitev spora o glavni stvari. Družbe Renerga naj namreč ne bi zavezovale obveznosti javnih storitev v smislu člena 3(2) Direktive 2009/72, ker niti določbe uredb vlade št. 916 in 1157 niti pogodbi, sklenjeni s toženima strankama v postopku v glavni stvari, proizvajalcem električne energije, ki uporabljajo obnovljive vire energije, kot je družba Renerga, ne nalagajo obveznosti javnih storitev.
- 20 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča v okviru sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, ki ga določa člen 267 PDEU, le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, pristojno, da ob upoštevanju posebnosti zadeve presodi potrebo po izdaji predhodne odločbe, da bi lahko izdalo sodbo, in tudi upoštevnost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Zato je Sodišče načeloma zavezano odločiti, če se predložena vprašanja nanašajo na razlago ali veljavnost pravila prava Unije (sodba z dne 12. novembra 2015, *Hewlett-Packard Belgium*, C-572/13, EU:C:2015:750, točka 24 in navedena sodna praksa).
- 21 Vendar iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je zavrnitev predloga za sprejetje predhodne odločbe, ki ga vloži nacionalno sodišče, upravičena, če prava Unije v okoliščinah iz obravnavane zadeve ni mogoče uporabiti niti neposredno niti posredno (glej v tem smislu sodbo z dne 7. julija 2011, *Agafiței* in drugi, C-310/10, EU:C:2011:467, točka 28).
- 22 V obravnavani zadevi želi predložitveno sodišče z vprašanji za predhodno odločanje v bistvu izvedeti, ali Direktiva 2009/72, natančneje njen člen 3(2), (6) in (15) ter člen 36(f), in splošna načela prava Unije nasprotujejo uporabi nacionalnih pravil, ki določajo, da je mogoče zadržati plačilo nadomestila proizvajalcem električne energije za javne storitve, namenjenega za spodbujanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih energijskih virov, dokler s temi proizvajalci povezane osebe ne plačajo nadomestila za javne storitve, ki ga dolgujejo za dejansko porabljeno električno energijo.
- 23 V zvezi s tem člen 3(2) Direktive 2009/72 določa, da lahko ob popolnem upoštevanju ustreznih določb Pogodbe ES, zlasti njenega člena 86, države članice v splošnem gospodarskem interesu naložijo podjetjem, ki delujejo v elektroenergetskem sektorju, obveznosti javnih storitev, ki se lahko nanašajo na zanesljivost, vključno z zanesljivostjo oskrbe, na rednost, kakovost in ceno oskrbe in na varovanje okolja, ki vključuje učinkovito rabo energije, energije iz obnovljivih virov in varstvo podnebja.

- 24 Iz predloga za sprejetje predhodne odločbe pa ni jasno razvidno, ali bi morala v okoliščinah spora o glavni stvari družba Renerga prevzeti obveznosti javnih storitev, ki jih je v skladu s to direktivo naložila zadevna država članica.
- 25 V ta namen je Sodišče na podlagi člena 101 Poslovnika predložitvenemu sodišču poslalo zahtevo za pojasnila, to pa je odgovorilo z dopisom z dne 26. marca 2018.
- 26 Predložitveno sodišče je v odgovoru pojasnilo, da litovska zakonodaja ne zavezuje družbe Renerga k proizvodnji in dobavi električne energije iz obnovljivih virov energije. Po mnenju tega sodišča družba Renerga ni vključena na seznam ponudnikov javnih storitev, ki ga je sprejela litovska vlada, temveč se je prostovoljno zavezala, da bo proizvajala električno energijo in jo prodajala toženim strankam v postopku v glavni stvari. Predložitveno sodišče je tudi menilo, da so bila pravna razmerja med družbo Renerga in toženima strankama v postopku v glavni stvari opredeljena s pogodbama, ki so ju stranke sklenile 7. januarja in 19. junija 2013, in urejena s civilnim pravom ter da bi se ti pogodbi lahko razdrli, tako da ni mogoče trditi, da je bila družba Renerga zavezana zagotoviti javne storitve.
- 27 Odgovor predložitvenega sodišča je zato treba razumeti tako, da zadevna država članica družbi Renerga ni naložila obveznosti javnih storitev v smislu člena 3(2) Direktive 2009/72.
- 28 Iz tega izhaja, da določb prava Unije, katerih razlaga se zahteva, v okoliščinah zadeve v glavni stvari ni mogoče uporabiti niti neposredno niti posredno in da so zato vsa vprašanja, predložena v okviru te zadeve, hipotetična.
- 29 Iz vsega zgoraj navedenega izhaja, da predlog za sprejetje predhodne odločbe ni dopusten.

Stroški

- 30 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Vilniaus miesto apylinkės teismas (okrožno sodišče v mestu Vilna, Litva) z odločbo z dne 11. aprila 2017, ni dopusten.

Podpisi